

SEZNAM OTÁZEK PRO „HÁDEJ, KDO ...“ – VERZE A (Dr. Michal Kolář)

Tyto otázky slouží ke zmapování toho, jak znáš své spolužáky a co si o nich myslíš. Přečti si, prosím, pozorně každou otázku a rozmysli si, o kom by mohla platit. Jména, která Tě napadnou (vždy aximálně 3 lidí), napiš vedle každé otázky. Když například víš o „Fridrichovi“, že je odvážný, napiš jeho jméno k příslušné otázce. Na otázky odpovídej upřímně, tedy tak, jak své spolužačky (žáky) skutečně vnímáš. Vyplněný dotazník uvidí pouze lektori tohoto programu. Tím, že se nad každou otázkou zamyslíš a upřímně na ni odpovíš, můžeš pomoci tomu, aby ses ty sám ve Vaší třídě cítil co nejlépe, a navíc tím ukážeš, že umíš přemýšlet o psychologii mezilidských vztahů

1. S kým z naší třídy je největší legrace? _____
2. Kdo se z naší třídy umí nejlépe prát? _____
3. Koho ze svých spolužáků(spolužaček) považuješ v naší třídě za nejchytřejší/ho?

4. Kdo do naší třídy tak nějak nepatří? _____
5. Koho v naší třídě Tví spolužáci rádi poslouchají, za kým rádi jdou?

6. Kdo je z naší třídy odvážný a nebojí se? _____
7. Komu z naší třídy to myslí a umí řešit problémy? _____
8. Kdo bys chtěl/a, aby z naší třídy odešel/a? _____
9. Koho bys chtěl/a v naší třídě za předsedu (předsedkyni) třídy a proč?

10. Kdo z naší třídy by dokázal jít za ředitelkou /ředitelem/ Vaší školy a dohodnout u ní /něj/, aby naše třída mohla před prázdninami jít jeden den do kina?

11. Kdo se v naší třídě zastává slabších? _____
12. Kdo v naší třídě nejvíc žaluje? _____
13. Kdo je v naší třídě nejvíce přátelský a kamarádský? _____
14. Stává se občas, že u nás ve třídě dělá někdo někomu něco, co je druhému nepříjemné? ANO / NE Kdo? Co? Komu?

15. Ublížoval Ti někdy někdo ze třídy? ANO / NE Pokud ano, kdo?

16. Koho mají v naší třídě nejraději učitelé? _____
17. Je v naší třídě někdo, komu se ubližuje? ANO / NE
18. Pokud ano, kdo to je? _____
19. Jak mu/jí ubližují (co mu/jí dělají)? _____
20. V naší třídě bych si přál/a, aby _____

KLÍČ K VYHODNOCENÍ DOTAZNÍKU „HÁDEJ, KDO...“ NĚKOLIK METODICKÝCH DOPORUČENÍ NA ÚVOD:

- Cílem tohoto dotazníku je zachytit varovné signály počátečních stádií šikany ve třídě, k informacím, které získáme z dotazníku, pak přihlížet při přípravě kurzu a během kurzu s nimi pracovat.
- Základním principem pro vyhodnocení dotazníku je hledání souvislostí mezi odpověďmi na různé otázky. Souvislosti mají větší výpovědní hodnotu než izolovaná jména. Na některé otázky lze odpovědět různě a samotné odpovědi by mohly posunout význam někam jinam. V klíči jsou možné souvislosti popsány. Zároveň připomínáme, že tento dotazník není jedinou diagnostickou metodou. Pro

práci se třídou doporučujeme používat i další diagnostické metody, nejen tento dotazník (např. pozorování, dynamickou sociometrii, rozhovor v kruhu apod.)

- Tento dotazník je vhodný pro identifikaci zárodečných forem šikany. Při vážnější šikaně by odpovědi nemusely pravdivě vypovídat o situaci ve třídě, mohlo by se stát, že odpovědi budou ve všech otaznicích uniformní, nebo že vyjdou přesně obráceně (třída označí oběť za agresora a naopak).
- Před použitím tohoto dotazníku doporučujeme zácvik, např. absolvování kurzu speciální diagnostiky zaměřené na šikanování.

VERZE A - KATEGORIE OTÁZEK: Některé otázky spadají do více kategorií, jsou v nich tedy uvedeny. Barevně označujeme otázky, které mohou mít více významův závislosti na tom, se kterými dalšími otázkami korelují. V otázkách, jejichž odpovědi spadají do více kategorií, je klíčové slovo podtrženo a otázky jsou uvedeny ve všech kategoriích.

Mezi důležité základní pojmy, které se objevují v názvechjednotlivých kategorií, patří:

Potenciální oběť – jedná se o žáka(y), kterému (kterým) je pravděpodobně ve třídě nějakým způsobem ubližováno. Otázky poukazující na potenciální oběti - 4, 8, 12, 16, 14, 15

Potenciální agresor – jedná se o žáka(y), kteří pravděpodobněubližují druhým. Otázky upozorňující na potenciálního agresora - 2, 8, 6, 1, 3, 14, 15. Formy šikany - 14

Pozitivní jádro – jedná se o skupinu žáků, kteří s ubližováním nesouhlasí a jde jim o to, aby byly ve třídě dobré vztahy. Otázky zaměřené na vyhledávání členů pozitivního jádra- 6, 9, 7, 11, 13, 16, 3,

Hvězda – žák, který je mezi svými spolužáky oblíben. Otázky na identifikaci hvězdy - 9, 7, 1

Vůdce – žák, který má u spolužáků autoritu, ostatní ho považují za vůdce a vybírají ho do vůdčích pozic. Otázky na identifikaci vůdce - 5, 10

Závěrečná otázka: V naší třídě bych si přál/a, aby ... - často v ní bývá přání, aby se zlepšily vztahy ve třídě. O takové přání se můžeme opřít, když mluvíme o cíli naší společné práce.

OTÁZKY S VÍCE VÝZNAMY -ZAJÍMAVÉ KORELACE

Kdo bys chtěl/a, aby z naší třídy odešel/a? - hledáme souvislosti s odpověďmi na otázky zaměřené na identifikaci oběti a okrajového člena (pokud se jedná o stejného člověka, mohl y o být indikátor toho, že ho třída ostrakizuje); zároveň se zde však může objevit jméno agresora(žáci ho mezi sebou nechťejí a vnímají to tak, že kdyby odešel, žilo by se jim ve třídě lépe).

Kdo je z naší třídy odvážný a nebojí se? Koho bys chtěl/a v naší třídě za předsedu (předsedkyni) třídy a proč? - za odvážného může být považován někdo, kdo se zastává labších, postaví se nespravedlnostem a jedná za třídu; ale naopak mohou někdy k agresorovi zhlížet jeho pochopové jako k někomu, kdo je odvážný, mohou spojovat odvahu s bojem a bližováním; a podobněto může být i s předsedou třídy; **otázka na předsedu třídu** je klíčová pro zjištění toho, kdo má ve třídě největší vliv.

Kdo se z naší třídy umí nejlépe prát? - jedná se o otázku, která má primárně mapovat, kdo fyzicky ubližuje spolužákům (byla by pak shoda v odpovědích na otázky kdo ubližuje ostatním); může se ale stát, že je ve třídě pozitivní žák, který se nebojí poprat s agresorem (v takovém případě však stejně pracujeme s tím, že násilí není norma a učíme děti řešit problémy asertivní komunikací).

Koho v naší třídě Tví spolužáci rádi poslouchají, za kým rádi jdou? - sledujeme korelace s otázkami zaměřenými na vyhledání pozitivního jádra – mohlo by se jednat o možného kladného vůdce skupiny; ale zároveň sledujeme korelaci s otázkami zaměřenými na agresora mohl by být právě tím, koho spolužáci poslouchají.

S kým z naší třídy je největší legrace? - sledujeme korelace s otázkami zaměřenými na vyhledání pozitivního jádra, vůdce a hvězdy; ale zároveň sledujeme korelaci s otázkami zaměřenými na agresora – mohl by pro některé spolužáky být právě tím, s kým je největší legrace.

Koho mají v naší třídě nejraději učitelé? - sledujeme, zda není jméno stejné jako v odpovědích na otázky týkající se oběti. Někdy se stává obětí právě ten, kdo plní požadavky učitelů a je jako jediný ze třídy u učitelů oblíben. Také by tu mohla být souvislost se žalováním; zároveň se však může jednat o členy pozitivního jádra – projevují prosociální chování, jsou komunikativní, umí řešit problémy – mají je rádi děti i učitelé.

Koho ze svých spolužáků(spolužaček) považuješ v naší třídě za nejchytřejší/ho? - v nejlepším případě se může jednat o člena pozitivního jádra, jehož „chytrost“ spočívá nejen ve školních výsledcích, ale i v sociální inteligenci, schopnosti řešit problémy a je obdivován za to, e mu to „myslí“, může se zde ale objevit jméno člověka, který je považován za šprta, třída ho nemá ráda a může být potenciální obětí. Mohla by tu být souvislost i se žalováním – je tak chytrý“, že si rozumí pouze s učiteli; zároveň se může stát, že se najdou žáci, podle kterých je nejchytřejší právě agresor.

SEZNAM OTÁZEK PRO „HÁDEJ, KDO ...“ – VERZE B

Hádej, koho z tvých spolužáků nejvíce vystihuje každý z následujících výroků. Ke každé nedokončené větě se pokus přiřadit alespoň jedno příjmení některého z tvých spolužáků, kteří hodí do vaší třídy. Může jich být ovšem i několik.

1. Kdo je přátelský a kamarádský? _____
2. Kdo je vtipný? _____
3. Kdo se zastává slabších? _____
4. Kdo je napadán a neumí se bránit? _____
5. Kdo je nejoblíbenější? _____
6. Kdo uráží jiné děti? _____
7. Kdo dává třídu dohromady? _____
8. Kdo je nejpravdomluvnější? _____
9. Kdo má strach z nějakého spolužáka? _____
10. Kdo je nejméně oblíbený/á? _____
11. Kdo ubližuje slabším? _____
12. Kdo se rozdělí o věci, které má rád? _____
13. Kdo se stává terčem různých vtipů a legrací? _____
14. Kdo je spolehlivý a zodpovědný? _____
15. Kdo zastrašuje a ponižuje spolužáky? _____
16. Kdo je rozesmátý a spokojený? _____
17. Kdo je nejvíce uznáván? _____